

Płakacy Chrystus – tróšt a nadźija

„A Jezus zapłakny.“

Jan 11,35

Štóz je w zapadnym Čornym lěsu po puću a so tam ze wsy Münstertal ke klóštrej St. Trudbert poda, widži w klóšterskej zahrodze jimacu postawu. Nimale nichto njeje, kiž njeby pozastał, zo by ju fotografował abo čicho před njej rozpominał. Jezusowa hlawa je widzeć a jeho ruce, kiž tworja šklů. Po někotrych sekundach kapnje woda z Jezusowych woči do wotwrjeneju rukow. Plastika, kotraž předstaji Zbóžnika na njezwučene wašnje, rěka „Płakacy Jezus při wolijowej horje“. Stworil bě ju w lěće 1982 profesor Franz Gutmann, kotryž pochadza z Münstertala.

Postawa dopomina na to, zo je Jezus w běhu swójeho žiwjenja trójce płakał. Přeni króc su jemu sylzy do wočow stupali, hdyž běšter Marja a Marta jeho wołaloj, zo by choremu Lacarej pomhał. Hdyž do Betanije dóndže, běše tón, kotrehož lubowaše, hižo wumrěł. A tehdy Jezus zapłakny.

Jako jědnaćelětny běch přeni króc na pohrěbje. Moja kmótriska četa bě wumrěła a ja jědžež ze staršimaj do Zhorjela na pohrěb. Tehdy widžach, kak moja mać zapłakny. To mje jara jimaše, přetož bě to přeni króc, zo ju ze sylzami we wočomaj widžach. Jezus Chrystus, a to rěka Bóh sam, steji tym po boku, kiž žaruja. Naš Bóh čerpi z čerpyjacy. Smjerc lubeho čłowjeka, kiž je nam bliski byt, je kaž rana za nas, kotraž boli. Njetrjebamy so swojich sylzow hańbować, hdyž wo lubeho čłowjeka žarujemy. Nichto njetrjeba sam ze swojimi sylzami wostać, ale smě so z dowěru temu přiwobročić, kiž je smjerc na so wzał, kiž pak je smjerc přewynł a je nětko pola Boha žiwy do wěčnosti.

Druhi króc je Jezus płakał, hdyž džěše z Betanije směra na Jerusalema a město z Wolijoweje hory před sobu widžeše. „Jako Jezus so přibliži a město Jerusalema widžeše, płakaše wo nje a rjekny: Hdy by tež ty w tutym času póznało, što služi měrej!“ (Lukaš 19,41–42) Nuza swěta a njedobre

sto a templ dospołnje zničitej.

Do kotreho směra hiba so džěnsniši swět? Pječa je swět wěsćiši, hdyž so přeco wjace brónjow produkujě, hdyž so wójska wutwarja a ludžo sej jako ciwilny škit jědž a wodu skladuja. Hromadže rěčeć, so dojednać a měř zachować je mnohim politikarjam cuza wěc. Hdže su jednanja wo wotbrónjenje a dorozumjenje? Jezus by nas džěnsa před nowej katastrofu warnował a by zaso płakał, hdy by džěnsniše wobstejnosće widžał. Ludžo su wot Boha swobodni stworjeni, woni móžeja so rozsdzić tak abo hinak.

Třeći króc je Jezus w zahrodze Getsemane płakał, hdyž so hotowaše, zo by hrěchi swěta nješt. Wučomnicy spachu, tola wón je so k Bohu modlił, zo by jemu mocy dał za to štož na njeho přindže. „Chrystus je w dnjach swójeho zemskeho žiwjenja modlitwy a próstwy woprował z mócnym wołanjom a ze sylzami temu, kotryž móžeše jeho wot smjerće wumóžić; a wón je so wuslyšał, dokelž Boha česćeše.“ (Hebr. 5,7)

Runje w přitomnosći rěči płakacy Chrystus k našim wutrobam. Smy přestabi, hač zo bychmy we wulkej politice wěcy k dobremu změnić móhli. Hustodosć je tež jara čězko, něšto na swojim wosobinskim položěnjju polěpsić, kotrež je pola někotrych tajke, zo móht sylzy ronić. Ale naše sylzy njejsu zhubjene.

Bóh je zběra do swójeho karana (psalm 55,9). Ničo njeje před Bohom bjez zmysła. Horjo a nuzu je wón na so wzał. Naša wulka nadźija wšak je, zo wón nam puć do noweho swěta wotewri, w kotrymž zetrěja so wšitke sylzy z našich wočow, hdžež smjerc a hrěch hižo mocy nimatej, hdžež sčini wón wšitko nowe.

Jan Malink

Franz Gutmann: „Płakacy Jezus při Wolijowej horje“

skutki ludži su jemu tehdy sylzy do wočow stupić dali. Wón widžeše, kak so katastrofa bliži, dokelž njemějachu ludžo dowidžeńa do teho, što by prawe a dobre było. Běše prosył wo wujednanje z Bohom a z blišim, ale ludžo njejsu chcyli. Štyrceći lět pozdžišo bě tak daloko: Za čas židowskeje wójny přeciwo Rómskim wójskam so mě-

Nowa ideja za póstny čas

Lube džěci, to je tola zajimawa ideja Janka! Wón so w póstnym času njeposći, ale wědomje něšto w swojim žiwjenju změni. Zawěće je do teho tež ludžom pomhał, nětko w póstnym času pak hišće bóle na to džiwa, sobu-čłowjekam pomhać a jim wjeselo wobradzić. Je pak to docyła w porjádku? Njedyrbimy so w póstnym času něčeho wzdać?

Póstny čas započnje so popjelnu srjedu a traje hač do zeleného štwórtka krótko do jutrow. To je tute lěto wot 18. februara hač do 1. apryla. Dohromady je to něhdze 6 tyźenjow abo dokładnje 40 dnjow.

W póstnym času chcemy so na jutry přihotować a so wosebje na Boha koncentrować. Tehodla so wěcow wzdamy, kotrež nas wotwedu abo na druhe mysle přinjesu. W tutym času nohcemy tak jara na naše přeća poskać, ale wo Bohu a jeho přećach na nas přemyslować. Něhdy wzdaču so ludžo mjasa, młokowych produktow abo jejkow. Swjedenje so w póstnym času njeswjećachu. Tež džensa hišće někotři hi-nak abo mjenje jědža. Džěci wzdadža so husto slódkosćow. Je pak hišće wjele wja-ce móžnosćow so něčeho wzdać, kaž na

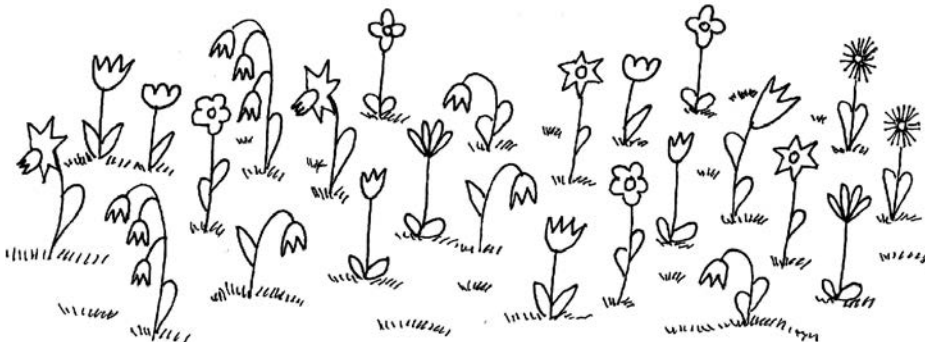
příklad kompjuťerowych hrow, telewizije, rejoy abo socialnych medijow. Dorosćeni hustodosc žadyn alkohol njepija. Na spo-čatku to docyła tak lochko njeje něšto přeč wostajić, štož je za nas samozrozumliwe a na štož smy so zwučili. Po času pak bu-dže lóšo a snano namakamy tak nowe, lěpše zwučenosće. Na druhim boku sej to, čehož smy so wzdali, bóle wažimy.

Kak je to nětko pola Janka? Tež wón chce so na jutry přihotować. Wón wě z Noweho zakonja, zo su sobučłowjekajo

wažni a zo je Jezus čłowjekam pomhał. Tuž je sej nowu zwučenosć wotkrył. Wón so každy dzeń praša, komu by móhl na ko-tre wažnje pomhać. Z tutej ideju so teho-runja na Boha wusměri a na jutry přihotuje.

Lube džěci, sće wy sej za tutón póstny čas předewzali so něčeho wzdać? Jelizo hišće ideju nimaće, snano chceće to kaž Jank wuspytać. Přēju wam za waše přede-wzaće wutrajnosć a snano wotkryjeće sej tak nowe zwučenosće.

Waša **Katja Meyerowa**

Na nalětněj lúce rosće wjele kwětkow. Kotru kwětku namakaće jenož jónu?

Rys.: Katja Meyerowa

Pokiwy

Koncert w Budyskim muzeju

W cyrkwinskej žurli měščanskeho muzeja w Budyšinje su tójšto zwobraznjenjow Marje, maćerje Jezusa, widžeć. Tehodla je to wulkotne městno na nju spominać. Anne-Christin Herrmann budže 7. měrc a w 15 hodź. stawizny Marje z ewangelijow přečitać. K tomu zahudža sobustawojo Consonare St. Petri najwšelakoriše spěwy wo Marji, wot K. A. Kocora hač ke spiri-tualaj. Zastup plaći 7 eurow (potuńšene dwaj euřaj). Ze zastupnym lisćikom ho-dža so wšitke wustajeńcy muzeja wopytać.

Evelyn Fiebiger

Taizéske modlenje

Přichodne ekumeniske Taizéske modlenje wotměje so, 10. měrc 2026, w 20 hodź.

w Lutherowym domje na Hošic hasy 28. W přijomnej, měrnej atmosferje modli so k Bohej a spěwaja so Taizéske spěwy. Ra-dy móžeće tež instrument sobu přinjesć.

Hainewalde 2026

Serbske ewangeliske towarstwo přeprašuje lětsa wot 10. do 12. apryla pod hesłom „Jutrowna nadźija“ na Serbski ekumeniski kónc tyźdenja do Hainewalde w Žitawskich horinach.

Přeprašene su džěci, młodostni, swójby, samostejacy, wuměnkarjo – haj, wšitcy, kiž so na serbsku zhromadnosć wjesela. Chce-my zhromadnje spěwać, pućować, kopań-cu hrać, kemše swjećić a hišće wjele wjac.

Přizjewjenja su hač do 20. měrc móžne w serbskej superintendenturje w Hodźiju (mejłka: serbska-superintendentura@web.de). Kónc tyźdenja plaći za dorosćenych 70 eurow a 30 eurow za džěci wot třoch do sydomnaće lět.

Prošu přepokazajće pjenjezy hač do 20. měrc na konto Serbskeho ewangel-skeho towarstwa: IBAN DE03 8555 0000 1000 0831 67, BIC: SOLADES1BAT, Wo-krjesna nalutowarnja Budyšin, pod hesłom „Hainewalde 2026“.

Wjeselimy so na zhromadny kónc tyźdenja! **Waš přihotowanski wuběrk**

Zajimawy hudźbny projekt

Drježdžanski hudźbnik Felix Räuber je so z prašenjom „Kak klinči domizna?“ roze-stajił. Poda so na puć přez Saksku a nato-či zynki. W třecim džělu małeje serije so praša „Kak klinči wěra?“ a wopyta Serbow k jutram. Wón zeznaja křižerjow w Ralbi-cach, Skupinu Astronawt w Lipsku a kan-torki w Slepom. Rozmołwja so z nimi a na-toči jich spěwanje. Na kóncu komponuje z teho spěw, kotrež mjenuje „Sinfoniju Ser-bow“. Widejo namakaće na YouTube pod Felix Räuber „Wie klinget Glauben“.

Dietrich Bonhoeffer

Štó sym?

Štó sym? Často mi praja,
zo přińdu ze swojeje cele
woměrje a wjesele a kruće
kaž knježk ze swojeho hroda.

Štó sym? Často mi praja,
zo rěču ze stražnikami
swobodnje a přecelnje a jasnje,
jako bych kazać měl.

Štó sym? Praja mi tež,
zo nošu dny njezboža
sčerpnje, so posměwajo a hordže,
kaž něchtó, kotryž je zwučeny dobyć.

Sym woprawdže to, štož druzy wo mni praja?
Abo sym jenož to, štož sam wo mni wěm?
Njeměrný, styskny, chory, runja ptačkej w klětce,
hrabajo za dychom žiwjenja, jako by mje něchtó dusył,
žedžu so za barbami, kwětkami, za fífolenjom ptačkow,
přeju sej dobre słowa, čłowjesku bliskosć,
z hněwom třepotajo samowólnosće a małego skřiwdženja dla,
čěrjeňy wot čakanja na wulke podawki,
bjezmócný boju so wo přecelow w bjezkónčnej dalinje,
pře sprócny a słaby za modlenje, myslenje, tworjenje,
mučny a zwólniwy so rozžohnować wote wšeho?

Štó sym? Tón abo tamny?

Sym da ja džensa tón a jutře tamny?

Sym woboje naraz? Čłowjekej ludarski

a mi samemu zACPějny skiwlaty slabušk?

Abo runa so, štož we mni hišće je, pobitemu wójsku,

kiž šmjatkow dla so zdaluje wot hižo dobyteho dobyća?

Štó sym? W samoće mje prašenja wusměšuja.

Štó tež sym, znaješ mje, sym Twój, ow Božo!

zeserbšćila Měrana Cušcyna

Foto: Katja Meyerowa

Spisowaćel, farar, křesćan, spjećowar: Dietrich Bonhoeffer

Rozmyslowanje wo basni

Štó sym? prašach so jako młodostna. Baseň Bonhoeffera powěsnych wyše swójeho pisanskeho blida. Přeco zaso rozmyslowach wo prašenju a čitach linki. Wjele wotmołwow zdaše so móžne. Bonhoefferowe žiwjenje mje putaše. Dwójce čitach jeho biografiju. Na basni fascinowaše mje, zo tutón wulki spjećowar přečiwo nacionalsocializmej tak sprawnje wo swóych začučach a dwělach pisa. Hdyž jeho spisy čitam, potom nimam začišć, zo dwěluje. Nawopak, Bonhoeffer je hižo cyle na spočatku spóznať, zo je nowa politika spočatk 30tych lět zašeho lěstotka jenož na posylnjenje jedneho stata a wosebje jedneje wosoby wusměřena. Wšitko druhe dyrbi so temu podwoliti. Wón kritizowaše, zo njeje to w křesćanskim zmysle. Jenož dwaj dnjej po tym, zo bě Hindenburg Adolfa Hitlera na mócnarskeho kanclera powolať, rozložil Bonhoeffer w rozhořu zapřijećej wjednika. Namaka jasne a kritiske słowa k tutemu zapřijeću a pokaza na to, zo móže so wjednik spěšnje ze zawjednikom stać.

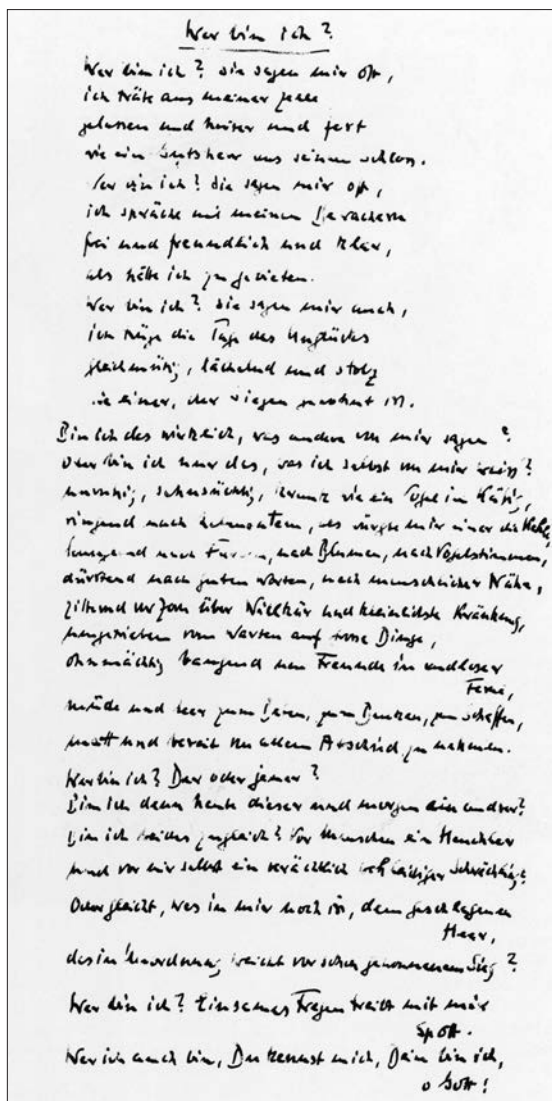
Štó sym? praša so Bonhoeffer jako 38lětny w jastwje Berlin-Tegel. Tam baseň mjez dalšimi basnjemi a spisami nasta. Dietrich Bonhoeffer wužije čas w jastwje, zo by swoje mysle napisał. Jako listy abo tež po druhich pučach dóstachu so spisy z jastwa, tak zo móžemy je hać do džensnišeho čitać. Zhromadžene su w knize „Widerstand und Ergebung“. Tež do swojeje jatby je Bonhoeffer swoje mysle wo žiwjenju z Bohom napisał a wudať. Najznaćiša kniha je 1937 wozjewjena kniha „Nachfolge“.

Dietrich Bonhoeffer w Londonje 1939

Štó pak bě Dietrich Bonhoeffer? Wón narodži so w lěće 1906 we Wróclawju jako šeste dźěćo do Bonhoefferow swójbje. Měješe dwójnisku sotru Sabinu. Nan Karl Bonhoeffer bě profesor za psychiatriju a neurologiju. Mać Paula staraše so lubosćiwje wo dźěći a domjacnosć. Staršimaj bě wažne, dźěći k zamołwitosći w towaršnosći kublać. Hižo zahe wočakowaštaj, zo dźěći potreby a začuća sobučłowjekow wob-

mysla. 1912 přesydlili so swójbja do Berlina. Z 15 lětami rozsudži so Dietrich teologiju studować. Temu su dožiwjenja w Prěnjeje swětowej wójnje dopomhali. Starši bratr Walter wumře jako wojak. 1923 započa w Tübingenje studować. Hižo z 21 lětami promowowaše a wotpołoży přeni teologiski eksamen w Berlinje. Rozsudži so za cyrkwinske wukublanje a přewza městno wikara w němskej wosadze w Barcelonje a po tym w New Yorku. Po nawróće do Němskej přewza 1931 městno jako priwatny docent w Berlinje, farske městno za studentow, městno pomocneho předarja a džělaše w mjezynarodnej ekumenje sobu. Wosebje zaběraše so z předowanjom na horje. Jezusej slědować bě jemu zaklad swojeje wěry. To tež wot cyrkwy wočakowaše. Wona měla tehorunja na aktualne podawki reagować. 30. januara 1933 bu Adolf Hitler mócnarski kancler. Bonhoeffer pruwowaše mjez druhim wšitke nowe zakony, kotraž so wobzamknychu, hać křesćanskej wěry wotpowěduja. W předowanjach a nastawkach pokaza na njedostatki. Na tute wašnje přinědže do konflikta z cyrkwu. Tehorunja w lěće 1933 wotměwachu so wólby w cyrkwi. Tute dobychu „Němscy křesćenjo“. To bě cyrkwinska strona, kotraž so na nacionalsocializmj orientowaše. Kónc meje 1934 wotměwaše so w Barmenje synoda wuznawanskeje opozicije w cyrkwi. Tam wobzamknychu šěsć tezow přečiwo błudnej wučbje „Němskich křesćanow“. W přenjeje tezy so napisa, zo je Jezus Chrystus fundament cyrkwy. Bonhoeffer sam w Barmenje pódlajebě, ale bu najznaćiši zastupjer Wuznawanskeje cyrkwy. Wot 1935 nawjedo- waše wón předarski seminar Wuznawanskeje cyrkwy. Po času pak nacionalsocialisća přeco wjace zakazachu a swobody wobmjezowachu. 1937 so seminar zawrě. Bohužel běchu tež we Wuznawanskej cyrkwi wšelake měnjenja, kak ma so z aktualnej politikou wobchadzeć. Nastachu rozkory. Bonhoeffer rozsudži so, aktiwnje přečiwo nacionalsocializmej jednać. Džělaše na příklad inoficialnje jako informant w tu- a wukraju. Přez swoje džělo w ekumenje měješe wjele kontaktow. Zasadźowaše so za židow, pytaše za možnosćemi politiskeho přewróta a wědžeše wo planach atentatow na Hitlera. 5. apryla 1943 bu Bonhoeffer

Rukopis basnje „Štó sym“ 1944

Foće: Dietrich Bonhoeffer Portal
© Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh

fer zajaty a dwě lěće pozdžišo 9. apryla 1945 w koncentraciskim lěhwje w Flossenbrücku zamordowany.

Štó sym? so tež džensa přeco znowa prašam. Je to hódne prašenje za přemyslowanje, runje nětko w póstnym času. Džakowano Měřany Cušcyne móžemy baseň nětko serbsce čitać. Njebych sej myslila, zo je mi w swojej maćeršćinje hišće bliša. Móžu so lěpje do njeje zanurić a rozdwojenosć wonkowneho a nutřkowneho čłowjeka začuwać. Na kóncu basnje njenamakamy wotmołwu, ale wulki tróšt. Bóh znaje nas. Wón znaje naše wonkowne a naše nutřkowne „ja“. Wobě wón přiwza a lubuje.

Štó sym a štó chcu być? – w swójbje, na džěle, w cyrkwi – tak móže so dale myslić. Tež hdyž džensnišu politisku situaciju swěta widžu, zdadza so mi prašeni a Bonhoefferowe teologiske mysle k temu jara aktualne.

Katja Meyerowa

1933: Dwaj fararjej – dwaj rozsudaj

Rozdźělnej pućej Malinka-Łazowskeho a Rioty-Rakečanskeho za NS-čas

Jurij Malink w swojej džěłarni na Łazowskej farje

Politiske prašenja móža tak polarizować, zo so zwiski mjez ludźimi roztorhnu a přecelstwa rozlamaja. Takle bě to tež w němskim wosudnym léće 1933.

Julius Riota narodži so 1901 w Drježdžanach a tam tež wotroscě. Jeho nan bě francoskeho pochada, mać pak měješe serbske a česke swójbne korjenje. Julius Riota wopyta Křižny gymnazij. W tutym času zajimowaše so wosebje za wobkedźbowanje wjedra, za mjetele a za serbsku rěč, kotruž samostatnje nawukny. Pytaše zwiski k Drježdžanskemu serbskemu towarstwu Čornobóh a k serbskim fararjam, kotřiž přijědžechu na serbske kemše do sakskeje stolicy. W léće 1926 sta so z fararjom w Rakecach. Jako horliwy Serb a člon čělozwučowanskeho zjednoćenstwa Sokol běše wobľubowany a zahorjacy rěčnik při wšelakich narodnych zeńdženjach. Do pomjatka serbskich studentow zary so ze swjedźenskeje narěču na schadźowance we Łazu 1928.

We Łazowskej wosadze, kotraž słuša k šleskej Hornjej Łužicy, skutkowaše wot léta 1920 Jurij Malink jako farar. Wón bě skerje němskonacionalnje zmysleny, tola sta so w běhu časa z jednym z najmarkantišich serbskich fararjow w Šleskej. Naspomnić ma so w tutym zwisku jeho iniciatiwa k postajenju Zejlerjoweho pomnika 1931 na nawsy we Łazu. Spěšnje nasta přecelstwo mjez susodnymaj fararjomaj z Rakec a Łaza. Julius Riota bu kmótr pola Malinkoweho syna Pětra. Jurja Malinkowa swakowa Ulla so nadžiješe, zo budže fa-

rarjowa mandźelska w Rakecach.

Lěto 1933 wšitko změni. Jurij Malink přizamkny so Nuzowemu zwjazkej fararjow a Wuznawanskej cyrkwi (BK). Jako je je dowěrník za cyrkwinski wokres Wojerecy załoži štyri wuznawanske wosady. Dwójce bu zajaty, dwójce z Łaza wupokazany, z teho 1938 doskónčnje. Nimale dvě léce skutkowaše jako farar wuznawanskej wosady w Gubinie, kotraž so w přetwarjenej kólni schadźowaše. 1938 kupi sej Dietricha Bonhoefferowu knihu „Nachfolge“ a ju ze zahoritosću čitaše. Přez swojeho wikara Karla Ertela dósta informacije wo politiskim položanju w Jendźelskej a w USA, kotraž bě Bonhoeffer teologiskemu dorostej posrědkował. Po doskónčnym wupokazanju z Łužicy sta so Malink 1940 z fararjom w Groß Rietzu pola Beeskowa. Tu nasta wuske přecelstwo z Pawołom Nedom, kiž bě sej po wupokazanju z Łužicy tehorunja tam wuček namakał. Konsekwentnje zapowědži Malink přisahu na Adolfa Hitlera, kiž sej ewangelska cyrkej wot fararjow žadaše. Wulka tragika za njeho a jeho swójbnu bě, zo njespóznachu lékařo zahorjenje slepeho črjewja, na kotraž 1942 w starobje 49 lět zemřě.

Julius Riota wuzwoli sej 1933 napřečiwny puć porno Jurjej Malinkej. Přistupi SA, NSDAP a Němskim křesćanam (DC). W juniju 1933 wotmě wón za Łazowsku wjesnu skupinu NSDAP pólné kemše, a to w samsnym času kaž swječeše Jurij Malink we Łazowskej cyrkwi serbske kemše. Dotalne wopyty mjez farskimaj swójbomaj přestachu. Riota skutkowaše jako přeložowar za „Wendenabteilung“ w Budyšinje, jako donošowar SA-standarty 103 a jako informant wěstotneje služby Reichsführera SS

Heinricha Himmlera. Při tym wón tež Jurja Malinka denuncowaše.

1938 bu Julius Riota dla pedofilnych přeńdženjow zajaty. Na swójsku próstwu pušćichu jeho ze služby krajneje cyrkwe. Hdyž Jurij Malink wo zajecu Rioty zhoni, pisaše swojej žonje: „Ta wěc z Riotu je wšak woprawdže wostróznjaca. Mi je jeho tola žel. Hdy bych móht, bych jeho wopytał. Ja sym z česću sedzał, wón sedži nětko z hańbu, a to dyrbi wjele hórje być.“

Juliusa Riota dalši žiwjenski puć móže so tu jenož skrótko naspomnić. Po pušćenju z jastwa přindže do koncentraciskeho lěhwa Sachsenhausen, hdžež da so sterilizować. 1944 přizjewi so do wójska a džěše do jendźelskeje wójskeje jatby. Ze swojim tetowěrowanym kacetowym čisłom móžeše so jako spjećowar přećiwo nacizmej wudawać, na což zasadichu jeho při anti-fašistiskim kubłanju němskich wójskich jatych. Po přestupje do katolskeje cyrkwe skutkowaše jako měšnik ukrainskeje grjeksko-katolskeje cyrkwe w Kanadze a na Hawaii. Tam zemřě wulce česceny wot swojich wosadow w léće 2000 w starobje 99 lět. Wón bě dwójnu starobu Jurja Malinka docpěl. Swoje zapletki do nacionalsocializma je čas žiwjenja přel a město teho mytos wo spjećowarju pěstował.

Po čłowjeskich měritkach bychmy móhli rjec, zo běštej zbožo a njezbožo w žiwjenju wobeju fararjow njesprawnje rozdźělenej. Z křesćanskeho wida pak móžemy z Bonhoefferom prajić: „Wučomnicy noša horjo, kotraž je jim napoložene, w mocy teho, kiž na křižu wšo horjo njese. Woni dóstanu jako cuźbnicy mocy wot teho, kiž bě swětej tak cuzy, zo tón jeho křižowaše. To je jich trošt.“

Jan Malink

Julius Riota na wopyće pola Malinjec swójbny we Łazu w léće 1930

Fóće: archiw Jan Malink

Hajenje rěče a wěry w młodych swójbach we a zwonka Łužicy (7)

Wirthec/Einertec swójbja z Drježdźan

Blisko Łobja, tam hdžež módry móst kaž dźiw brjohaj zwjazuje, leži Striesen. To je džěl města Drježdźan. Tam, w bydlenju z krasnym wuhladam nad třěchami města, bydli mała serbsko-němska Wirthec/Einertec swójbja. Maria Wirthec je zawěsće mnohim čitarjam „Pomhaj Bóh” znata. Wjele lět je prawidłownje za džěci pisała. Nětko časowych přičin dla nadawk dale wjesć njemóže. Tuž sym sej do Drježdźan k njej dojeła a so wosobinsce podžakowała za wukonjane džělo. Při tutej składnosći smój so wo kubljanju jeje małego syna rozmołwjałoj.

Štó słuša k wašej swójbje?

Maria: K mojej małej swójbje słušeja mój syn Jannes, mój přećel Rafael a ja. Jannes, serbsce mjenuju jeho Jank, je jedyn a po lěta stary a chodži do pěstowarnje. Rafael je 36 lět stary a džěla jako Account Manager na polu informatiki. Tam koordinuje projekty. Wón je Němc a pochadza z Rudnych horinow. Ja sym tež 36 lět stara a džělam jako socialna pedagogowka. Staram so wo młodžinski škit. Mjez druhim pisam koncepty za pěstowarnje, šule a dalše institucije a koordinuju wšelake naprawy škita w padže podhlada złoštnistwa. Pochadžam z Budyšina a sym Serbowka.

Kajka je wobchadna rěč doma?

Maria: Z Rafaelom rěču němsce a z Jankom rěču serbsce, tak daleko kaž je mi to móžno. Druhdy je to jara čězko, na přikład hdyž sedžimy wšitcy za blidom. Potom rěču z Jankom serbsce a runočasnje z Ra-

Wirthec/Einertec swójbja, wotlěwa: Maria (36), Jannes (1), a Rafael (36)

Foto: Maria Wirthec

faelom němsce. To je wužadace. Móže so stać, zo rozmołwamy so na kóncu tola wšitcy němsce. Sama rěču ze swojim synom přeco serbsce. Wón nawuknje runje prawje rěčec. Někotre serbske słowa hižo wužiwa, na přikład „haj”. Sama pytnu, zo so moja serbsčina na tute wašnje polěpši. Wužiwam zaso słowa, kotraž do toho dołho prajiła njejsym. Hišće myslu husto němsce a přeložuju potom sady we hłowje. Wěm pak, zo bě to raz hinak a bych sej to zaso přała. Rěču hewak poprawom jenož pola mojeju staršeju w Budyšinje serbsce.

Na kajke wašnje nawuknje Jank serbsčinu?

Maria: Jank nawuknje serbsčinu doma pola mje a w Budyšinje pola wowki a džěda, wuja Benjamin a čety Sofije. W Drježdźanach je serbske towarstwo „Stup dale”, kotraž organizuje mjez druhim małke serbske džěćace kruhi. Tam sym jónu z Jankom była. To bě derje a chcu tutón kruh na kóždy pad zaso wopytać. Snano bych na tute wašnje tež dalše zwiski k Serbam nastali. Ja sym so tehorunja wo to prócowala za

swojeho syna městno w pěstowarni ze serbskej pěstowarku dóstać. Bohužel je so runje tuta pěstowarnja zawřěla a serbska pěstowarka džěla nětko w Nowym měsće w Drježdźanach. To je za nas pak pře daleko.

Štó abo što pomha tebi při kubljanju w serbsčinje?

Maria: Při kubljanju w serbsčinje mi wopyt pola swójbje w Budyšinje a towarstwo „Stup dale” w Drježdźanach pomhatej. Dalšu pomoc je namaj mój bratr, Jankowy kmótr, darił. To je „Toniebox”. Mjez druhim je móžno sam wšelake wěcy natočić a džěčo móže sej tute potom naposkać. Mój bratr je za nas serbske džěćace spěwy nahrawał. Tak přeco serbske spěwy zhromadnje poskamy a spěwamy. Znajú spěwy ze swojeho džěćatstwa a čuju so potom kaž doma. Rano wubudžu Janka ze spěwom „Dobre ranje lube džěci”, kiž znajú ze Serbskeho rozhłosa. Rady wobhladam sej z nim knihu „Swět wokoło nas”. To je tehorunja pomoc, dokelž přečitam potom serbske zapřijeća pod wobrazami. Tak tež sama swoju serbsčinu polěpšu.

Kajki wliw ma wobswět na wužiwanje serbsčiny?

Maria: Tu w Drježdźanach mamy němski wobswět. Ja sama chcu serbsčinu Jankej rady dale dać. To słuša ke mni a je mi wažne. Wšitcy naši přećeljo to wědza a podpěraja. Runočasnje začuwam to tež jako wužadanje, hdyž mamy tajku wosebitu poziciju pola zetkanjow. Tam su wšako tež druge džěci ke kotrymž chce Jank zwiski nawjazać. Potom je čězko jako jenička přeco serbsce z nim rěčec. Druhe džěci mje njerozumja. Hdyž wopytamy swójbju mojeho přećela Rafaela je tehorunja čězko z Jankom konsekwentnje serbsce rěčec. Nochu nikoho wuzamknýć.

Kotre dalše pomocy by sej za serbskorěčne kubljanje přała?

Maria: Ja bych sej za Janka prawidłowny serbski rěčny kruh přała, hdyž chodži pozdžišo do šule. Potom by snano serbskich přećelow namakał.

Ke kotrej wosadže słušeće a hdže chodźiće kemši?

Maria: Poprawom słušamy do wosady Striesen-Blasewitz. Kemše tu pak njewopytamy. We wutrobje słušam do Michałskeje wosady w Budyšinje. Tam smój Janka loni w meji wukřićić dało. Rafael a mi bě wažne, zo su křićizna dwurěčne. Jadwize Malinkowej, kotraž je kemše wuhotowała, smój jara džakownaj. Chcu rady zakłady swojeje wěry Jankej dale dać. Mój přećel Rafael wěri tež do Boha. W Rudnych ho- ➔

Maria a Jannes doma Foto: Katja Meyerowa

⇒ rinach je tehorunja do ewangelskeje wosady słušať. Pozdžišo chcemoj naju synej swobodu dać, zo sam swój puć we wě-rje namaka. Snano wopytamy raz džěčace kruhi we wosadže w Drježdžanach abo wón wopyta pozdžišo tu ewangelsku mło-džinu.

Kak sće doma žiwi we wě-rje? Maće wosebite wašnja abo rituale?

Maria: Do jědže so modlimy. Mamy maťu kóstkú z modlitwami. Tutu druhdy wužiwa-my. Jank kóstkúje a my to potom přechitamy. Hdyž jeho wječor do łoža přinjesu, zaspě-wam jemu spěw: „Na njebu měsačk cho-dži“. Tutón spěw je mój nan mi hižo w džě-čatstwie kóždy wječor zaspěwał.

Kajki wliw ma wobswět na žiwjenje we wě-rje?

Maria: W našim přecelstwjě njeje wjele wěriwych. To je škoda. Bě čezko kmótrow za Janka namakać. Hišće česo bě wězo serbskich kmótrow namakać. Wjeselu so, zo je mój bratr Benjamin kmóťřil.

Maš wosebity pokiwi za kubłanje w serbsčinje abo we wě-rje za druge swójby?

Maria: Tuchwilu sym sama přeco dža-kowna za pokiwy a je čezko pokiwy dać. Snano bych to móžne pokiwy byli: „Zwěr sej!“, „Je w porjadku, hdyž zmylki činiš!“, „Budžeš přiwuknyć!“ a „Nješkodži!“ Noch-

cu, zo mi Jank jedneho dnja wumjetuje, zo njejsym jemu serbsčinu abo wěru dale da-ťa. Byrnjež je to druhdy jara čezko, začu-wam to za mnje jako přirodne.

Serbske ewangelske towarstwo pře-prošuje kóždy lěto na swójby kónc tydženja do Hainewalde. Sy so tam hižo raz wobdžěliťa?

Maria: Hač dotal njejsmy so tam wobdžě-lili, ale snano so to přichodne lěto hodži. Dopomń mje rady na to!

Wutrobny džak za rozmołwu.

Prašala so Katja Meyerowa

Trjebamy wotewrjene wucho za Bože wołanje

Kaž kóždy lěto zeńdže so spočatk noweho lěta Serbski wosadny zwjazk na swoju hłownu zhromadźiznu. Serbski superintendent Krystof Rummel witaše sobotu, 31. ja-nuara 2026 na Hodžijskim kantoraće 21 sobustawow a hosći z tradicionelnych čłonskich wosadow. Wón počahowaše so při tym na hrono tydženja, kiž steji pola Lukaša na 13. stawje: „Z ranja a z wječora, z pońnocy a z pońdnja přińdu, kiž zesydaja so za blido w Božim kralestwjě.“ Tež na hłownu zhromadźiznu běchu wosadni ze wšěch stron Łužicy přichwatili. Sup. Rum-mel wuwjedže, zo móža so wulke plany wot jedneho dnja na druhi změnić. Trjeba-my wotewrjene wucho za Bože wołanje.

Wo nowje strukturneje změnje

Knjeni Fischerowa wot kasoweje centrale předstaji hižo přizwoleny hospodarski plan za lěto 2026. Financy za wosadny zwjazk su z mjeńšimi změnami porno zaštemu lě-tu zawěšćene.

Měrcin Krawc z Delnjeho Wunjowa rozložil w přidatnym dypku dnjoweho po-rjada předwidžanu strukturnu změnu sak-skeje krajneje cyrkwy, kotraž so hižo dlěši čas pod hesłom „Cyrkej so měnja“ (Kirche im Wandel) diskutuje. Dokelž ličba wosa-dnych spochi spada a financy zawěšćene njejsu, maja so nowe wulkowosady wutwo-rić. Jedna wosada by tak wulka była kaž bywši wokres Budyšin. Dotalne wosady bychy swój status jako korporacija zjaw-neho prawa, swoje zamóženje a samopo-stajenje zhubili. Wšo by do nowje wulko-wosady přešlo. Je tež dospołnje njejasne, na kajkej bazy by potom Serbski wosadny zwjazk dale wobstať. Synoda sakskeje kraj-neje cyrkwy ma 7. měrcu na směrje tajke-ho rozsuda wothłosować.

W diskusiji jewjachu so wšelake mjenje-nja. Serbski superintendent n. w. Jan Ma-link namjetowaše, wo zapodaću na krajnu synodu wothłosować. Porno tomu namoľ-

wi Handrij Wirth z Njeswačidla z dowěru do Boha a do wjednistwa cyrkwy na pro-ces změny zhladować. Na kóncu přiřwa zhromadźizna zapodaće na krajnu syno-du Ewangelsko-lutherskeje krajneje cyrkwy Sakskeje z próstwu, přestorčić wothłos-o-wanje wo směr postajowacej mjezyrozpra-wje. Za zapodaće wupraji so 14 přítom-ných, dwaj so přeciwo tomu wuprajištaj a jedyn so hłosa wzda.

Wo džěle loni a lětsa

Rozprawa wo džělawosći Serbskeho wo-sadneho zwjazka čłonom předležese. Serbske a dwurěčne kemše a nutrnosće, zetka-nja Bjesadow, ewangelski kónc tydženja w Hainewaldze, cyrkwinski džěń w Husce, dworowy swjedžen w Hrubjelčicach a ad-wentnička w Budyšinje běchu někotre z wjerškow džělawosće. Wjele serbskich ewangelskich wěriwych bě na žiwym cyrk-winskim džěle wobdžělene. Po někotrych korekturach a dodawkach so rozprawa jednohłósne schwali.

Tež za lěto 2026 je ličba předewzaćow wulka. Zwučene kemše a tradicionelne zarjadowanja so wotměja, ale zhromadźi-zna zezběra tež nowe nastorki: wěriwych Smječkečan wosady bóle zapřijeć, wuhoto-wać džěłarničku za wšitkich řečnikow „Sło-wa k dnjej“, filmy Handrija Wirtha wo serbskim ewangelskim žiwjenju na Youtu-be stajić, so z wobšěrnej internetnej pre-zentaciju zaběrać a dalše kěrlušy nahr-a-wać. Fararka Jadwiga Malinkowa wjedže wot noweho lěta account „serbskafararka“ na Instagramje. Serbski wosadny zwjazk podpěra znova powołanje knjeza Olafa Langnera do krajneje synody. A do proboweho zešiwka za Saksku a Bayersku nowych spěwarskich su so tři serbske po-zicie přiřwali: psalm 23 a kěrlušej „Knje-zowy jandžel“ a „Ow wola lubosće“.

Z kěrlušom a Wótčenašom zakónči so hłowna zhromadźizna. Wosadny zwjazk zhladowje z nadžiju a dowěru do Boha na serbske ewangelske žiwjenje.

Marka Maćijowa

Zeńdženje Serbskeho wosadneho zwjazka na Hodžijskim kantoraće

Foto: Katja Meyerowa

Ze stawiznow časopisa ewangelskich Serbow Pomhaj Bóh

Kónc měrcu lěta 1891, před 135 lětami, zrodzi so w Chrjebi, wosadnejsy w pruskej Hornjej Łužicy, časopis Pomhaj Bóh. Składnostnje tutěje róčnicy chcemy so trochu po stawiznach serbskeho nabožneho časopisa rozhladować.

Založer časopisa

Založer Pomhaj Bóh bě farar Friedrich Selle, rodzeny Němc, kiž je serbsce nawuknył a džesać lět dołho spomóžnje w tehdy serbsko-němskej Chrjebjanskej wosadze skutkował. Wón pochadžeše ze wsy Promoisel na kupje Rujany, hdžež bě so 1860 jako syn małego předewzacela narodžił. Wotrostl je w Hornjej Šleskej. Po studiju teologije pósta jeho cyrkwinska wyšnosť 1884 jako wikara do Chrjebje, hdžež bě wosada hižo tři lěta wakantna, dokelž žaneho serbskeho duchowneho njenamaka. W lěće 1886 powołachu jeho za fararja.

Za čas fararja Selle bě Chrjebjanska wosada hišće k třem štwórcinam serbska. Tu sta so młody duchowny po bibliskej namołwje Serbam ze Serbom. Njenawukny jenož serbsku řeč, ale zasadźowaše so tež we wosadze a zwonka njeje za serbske naležnosće. 1886 přistupi Bjedrich Sella, kaž jemu w Serbach rěkach, Maćicy Serbskej. 1887 da při nutrkownym wobnowjenju cyrkwy serbskej hronje na wobloženje pišćelow napisać. 1891 založi Pomhaj Bóh a 1892 wuda knihu „Cyrkwiny wodžer“ za serbske wosady w pruskej Hornjej Łužicy.

Nažel wopuści angažowany młody farar 1895 Serbow a Łužicu. Přesydl so do Awstriskeje, hdžež skutkowaše we wšelakich diaspornych wosadach kaž w Meran w Južnym Tirolu (džensa Italska), Bad Ischl, Graz a najdlěje w Bad Aussee. Wón bě wysoko kubłany a dwójce, w teologii a filozofiji, promowowany. Wo nim so praji, zo bě najkubłaniši ewangelski farar cyłje Awstriskeje.

Njehladajo wuspěšneho skutkowanja w rjanych kónčinach Alpow je so farar Selle wróćo žedžił do Łužicy a jako starc zdychował: „Ach, hdy bych tam tola wostał!“ Wón zemřě 1931 w Bad Ischl a je chowany w Bad Aussee, hdžež hišće džensa z česćownosću na njeho spominaja.

Wobstejnosće založenja

Woprawnjene je prašenje, čehodla je so Pomhaj Bóh scyła založił. Wšako mějachu ewangelscy Serbja hižo wot lěta 1854 swójski časopis Misionski Posoł. Po jeho přikładze bě so potom 1863 založił Katolski Posoł, kotryž je džensa najstarši hišće wuchadźacy serbski časopis. Wotmołwu na prašenje drje namakamy w rozdźělnej založerskej ideji: Misionski Posoł bě na wonkowne misionstwo wusměřeny, Pomhaj Bóh pak měješe być skutk nutrkowneho misionstwa.

Založer Pomhaj Bóh Friedrich Selle

Nadrobnosće wokoło založenja Pomhaj Bóh njejsu hišće wuslědžene. Wěste pak zda so być, zo bě časopis spočatnje podpěraný wot provincialneho towarstwa za nutrkowne misionstwo w Šleskej. Farar Selle bě w decembru 1890 sobu založił wokrjesne towarstwo za nutrkowne misionstwo w Niskej a bě so na založerskej zhromadźiznje zawjazał, za ewangelskich Serbow w Hornjej Łužicy wudawać pobožne, powučne a zabawne njedželske łopjeno.

Traješe jenož běrtlk lěta, zo swoje slubjenje zwoprawdzi. K jutram, 29. měrcu 1891, wuńdže přenje čisło noweho tydzenika. Za njón bě so wuzwolił originarny serbski, we wěstej měrje genialny titul, mjenujcy po

wšej Łužicy znaty postrow ewangelskich Serbow. A zo by so postrow tež jako tajki zrozuměl, připowěsny so słowomaj dorazny wuwotak: „Pomhaj Bóh!“ Podtitul podawaše bliše wujasnjenja: „Serbske njedželske łopjeńka. Wudawaju so kóždy sobotu w Jenkec knihičiscerni w Niskej a su tam dostać za štwórcletnu předpłatu 40 np.“

Wšelake hlowy

Tak přeswědčiwje serbski kaž bě titul časopisa, tak njeserbski bě jeho titulny wobraz. Rysowanka předstaji idealizowanu scenu ze žiwjenja wjesneho luda: Z wolacym zapřahom, z kotrymž bě rolu wora, wróći so młody ratar po džěle dom, hdžež jeho wjele witaja tři džěci a mandželska z karanom pića w ruce. Wobraz njeje ani serbski ani nabožny. Scena tež njewotpowěduje žiwjenskim wobstejnosćam w lěće 1891, ale předstaji hołu idylku w romantisko-historizowacym duchu. Z tutym titulnym wobrazom wuchadžeše časopis 41 lět dołho, wot jutrow 1891 hač do kónca lěta 1931. Wot spočatka lěta 1902 bě wobrazej přidata baseń Korle Awgusta Fiedlerja, kiž wopisowaše w štyrjoch štučkach zwobraznjenju scenu po pobožnym hesle „Spěwaj a džěłaj“.

Druhi titulny wobraz časopisa móžeše so jenož pjec lět dołho wužiwać, wot januara 1932 hač do zakaza serbskeho čišća w awgusće 1937. Při jeho přěnim wozjewjenju nakład a redaktor čitarjam wo nim zdžělišťaj: „Po dołhich a komdžacych přehotach smy nětk tak daloko. Stary wobraz bě dodžeržany a je nam tak někak hač do kónca stareho lěta přetrať. Jón znowa zhotowić, za to njebě přičinow dosć; njeje to tola žadyn serbski wobraz. Tehodla ⇒

Prěnja, „njeserbska“ hlowa, z kotrejž wuchadžeše Pomhaj Bóh wot založenja 1891 hač do 1931

Druha, „serbska“ hlowa Pomhaj Bóh wot 1932 hač do zakaza 1937

Powójnska hlowa Pomhaj Bóh wot 1950 do 1985

⇒ běchmy so za nowy a to serbski rozsudžili. Tu jón nětk maće. Wón nam wjele praji. Dajmy jo sebi wšitcy prajić a činić po tym!“ (PB 1/1932)

Wobraz bě woprawdže serbski a nabožny. Předstaji młodu swójb a dalších kemšerjow ducy do cyrkwy. Po serbskej drasće a hórkatěj krajiny sudžo bě scena do južneho Budyskeho kraja zapožena. Nadpadne su stołpy při zachodže do cyrkwy, kiž dopominaja na hlowny zachod cyrkwy w Budestecach. Wěšće pak konkretna lokalizacija njeje wotmyslena. Wobraz předstaja idealizowanu scenu, kiž je

– kaž přeni titulny wobraz – trochu „z časa padnjena“. W 1930tych lětach Serbja w Budyskim kraju hižo dawno wjac w narodnej drasće nutrje do Božeho doma njekročachu, ale znajmjeńša někotři z nich sobu w brunych uniformach pochodujo nowym idealam hołdowachu. Nowe wuhotowanje wobchowa wuwolak w titulu a pobóču bazeń Fiedlerja. Štó je přenjeje hlownje narysował, njeje hač do džensnišeho znate.

Powójnske titule Pomhaj Bóh wuńdžechu wšitke bjez wobrazu, basnje a wuwolaka. Přenje 35 lět, wot decembra 1950 do nowembra 1985, wuchadžeše z hlownu, kiž bě

po wuprajenju Gerharda Wirtha „podał Měrčin Nowak-Njechorński“ (PB 4/1991), po dopomjenkach Arnda Zoby pak Hanka Krawec (PB 12/2025). Načisk za přichodnu hlownu, kiž so 16 lět dołho wot decembra 1985 hač do decembra 2001 wužiwaše, poda wuhotowar knihow w Ludowym nakładnistwje Domowina Helmut Haza. Nětčiše wonkowne časopisa je načisnyła Isa Bryccyna, wuměłca a knižna wuhotowarka z Kubšic. Z tutym napohladom wuchadža Pomhaj Bóh wot januara lěta 2002, mjeztym potajkim nimale hižo štwórc lěstotka.

Zhotowjenje a čisć

Přenje čisło Pomhaj Bóh čisćeše so kónc měrc 1891 w Jenkec knihičisćerni w Niskej. Ale hižo wot druheho čisła w aprylu 1891 hač do zakaza w awgusće 1937 wuchadžeše časopis w Smolerjec knihičisćerni w Budyšinje.

Wot znawuwuńdženja Pomhaj Bóh w decembru 1950 hač do džensnišeho zhotowja so časopis w Ludowym nakładnistwje Domowina w Budyšinje. Čisćal je so wjele lět w čisćerni Noweje doby na Budysej Hornčerskej, doniž njejsu w lětach po přewróće wšelake čisćernje nadawk přewzali.

Ličba woteběrarjow

W běhu svojich 135lětnych stawiznow je Pomhaj Bóh stajnje zaso wo čitarjow wabił. Najwyšu ličbu woteběrarjow měješe drje w času narodneho rozmacha po Druhej swětowej wójnje. Z toho časa ličba spada, hlownje dla postupowaceho přeněmčjenja wosadow, wsow a swójbow w ewangeliskich Serbach. Znate su sčěhowace ličby abonentow resp. eksemplarow naklada:

1892	ca. 1 000 abonentow
1920	1 100 abonentow
1923	1 023 abonentow
1929	ca. 1 800 abonentow
1953	2 100 abonentow
1991	1600 eks. naklada
2010	650 eks. naklada
2025	500 eks. naklada

Wuchadženje a redaktorstwo

Přenje lětdžesatki hač do zakaza 1937 wuchadžeše Pomhaj Bóh tydžensce jako njedźelske łopjeno. Po Druhej swětowej wójnje smědžeše wot decembra 1950 jako měsačnik znova wuchadžeć. Při tutym turnusu je do džensnišeho wostało, jenož z rozšěrjenym wobjimom stronow.

Přehlad wo redaktorstwach podač njeje cyle jednorje, dakež so sčasami za oficialnje podatymi mjenami redaktorow družu chowachu, kiž začichim w pozadku wšo džěło wukonjachu. Pódl wotčisćany kašćik podawa tuž jenož hruby přehlad. Nadrobniše informacije wo redaktorach, jich džěle na časopisu a wobsahowym wusměrjenju kaž tež wo wšelakich soburedaktorach namaka zajimc w jubilejnym wudaću k stolětnemu wobstaću Pomhaj Bóh (PB 4/1991). ⇒

Přehlad redaktorow Pomhaj Bóh wot załoženja hač do džensnišeho

1891–1895	Friedrich Selle, farar w Chrjebi
1895–1916	Jan Gólc, farar w Budyšinku a Rakecach
1916–1917	Korla Awgust Fiedler, wučer n. w. w Budyšinje (wukonješe redaktorske džěło hižo lěta dołho pod Janom Gólcom)
1917	Marko Smoler, redaktor a nakładnik w Budyšinje (dwě čisle po smjerći Fiedlerja)
1917–1937	Korla Wyrgač, farar w Nosaćicach
1950–1979	Gerhard Wirth, farar a serbski superintendent w Njeswaćidle (officialnje běštaj přenje lěta hlownaj redaktoraj: Božidar Dobrucky, farar n. w. a kulturnik w Budyšinje Gustaw Mjerwa, farar a serbski superintendent w Bukecach)
1950–55	Cyryl Pjech, farar w Riesa
1955–58	Siegfried Albert, farar a serbski superintendent w Budyšinje (officialnje hlowny redaktor hač do měrc 2002)
1979–1984	Trudla Malinkowa, publicistka w Budyšinje
1984–1999	Katja Meyerowa, publicistka w Münsteru
2000–2025	
wot 2026	

⇒ Z přehlada wuchadźa, zo běchu dlěje hač lěstotk, wot založenja 1891 hač do 1999, redaktorjo časopisa stajnje mužojo a we hłownym fararjo (z wuwzaćom wučerja n. w. Fiedlerja a nakładnika Smolerja). Za nich to woznamjenjeje, zo tute nabožno-narodne publicistiske dźěło nimo swójeho poprawneho zastojnstwa wukonjachu. Wšelacy soburedaktorjo, pomocnicy a hustodosć tež mandželske fararjow jich w dźěle podpěrowachu. Najdlěje, nimalo 30 lět, wukonješe redaktorstwo farar a serbski superintendent Gerhard Wirth w Nje-swaćidle. Wot lěta 2000 leži redaktorstwo nětk w rukach žonow-njeteologowkow.

Mjeztym 135 lět nosy Pomhaj Bóh prawidlownje Bože słowo a powěšće z ewangeliskich Serbow wosadnym w maćernej řeči do domu. Přejemy jemu nadal spomóžne skutkowanje po znatym hesle „Bohu k česći a Serbam k wužitku!“

Trudla Malinkowa

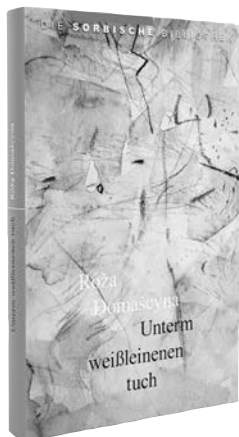
Nimalo tři lětdžesatki wukonješe Gerhard Wirth redaktorstwo Pomhaj Bóh. Foto: archiw PB

Zběrka basnjow Róže Domašcyneje

Wot lěta 2000 wudawa Ludowe nakładnistwo Domowina w rjedže „Serbska biblioteka“ wuznamne twórby serbskeho literarneho herbstwa a načasneje literatury w němskej řeči. 14. zwjazk z titulom „Unterm weißleinenen tuch“ je wuběr twórbow basnicy Róže Domašcyneje. Wobsahuje 111 basnjow a prozowych basnjow z třoch lětdžesatkow, mjez nimi jědnaće přěnich wozjewjenjow. Róža Domašcyna basni serbsce a němsce. Wona steji za swójsku poetisku řeč, w serbsčinje kaž w němčinje. Mjez swojimaj řečomaj twori přechodne pasma – rědky fenomen. Zwjazk zhromadži wosobinski wuběr jeje němskich basnjow. Wšelakore su temy, kotrymž so w nim wěnuje. Jeje lyriske teksty „njewotblyšuju jenož jednu woprawdžitosć, hižo scyła žanu specifisce serbsku, ale woprawdžitosće w pluralu, potajkim wšelakorad móžnych swětow“, wuzběhnje Walter Koschmal w dosłowje k wudaću. Přidała je Róža Domašcyna swójskim tekstam přebasnjenja lyriki Jurja Chěžki (1917–1944), kotraž płaća jako spočatk a přěni wjeršk moderneje serbskeje poezije.

LND

Róža Domašcyna, Unterm weißleinenen tuch, Gedichte und Nachdichtungen, 1. nakład 2025, ISBN: 978-3-7420-2886-0, kruta wjazba, 224 stron, plaćizna: 25,00 €

Dženj archiwa z noweje wustajeńcu

Serbski kulturny archiw a Serbska centralna biblioteka při Serbskim institucie wobdźěltej so znova na dnju archiwow w Němskej. Lětsa prezentuje so archiw jako městno komunikacije a dopóznaća. W srjedźišću nimaja jenož pokłady Serbskeho instituta stać. Wopytowarjo su přeprošeni swoje dokumenty ze swójbnych stawiznow kaž na přikład historiske wupokazy, wopisma, listy, serbske knihi, dženiki, wěnowanja, fotografije, wuswědčenja atd. sobu přinjesć a předstajić. Snano su stawizny dokumenta znate? Sobudźělaćerjo Serbskeho instituta rady pomhaja pozadki wuswětlić, pismo wučitać a snano móže so dale slědźić. Štóž chce tutón poskitk wužiwać, njech so hač do 4. měrcja telefonisce, z mejlku abo wosobinsce w čitarni Serbskeho instituta přizjewi.

Při tutej składnosći wotewri so kabinetna wustajeńca pod titulom: „Wěru a pismo šěrić – Henriette Catharina von Gersdorf (1648–1726)“. Dnja 6.3.2026 spomina so na jeje 300. posmjertniny. Pobožna basnica a wulkomyslna darićelka Henriette Catharina von Gersdorf, mać 13 dźěć, zawostaji hłuboke slědy w serbskich kulturnych stawiznach. Na nastork Drježdžanskeho dwórskeho předarja Philippa Jacoba Spennera podpěraše čisć biblickich tekstow w serbskej řeči, kotraž bě Budestečanski farar Michał Frencl přeložil. Tak wuńdžechu 1693 listy Pawoła na Romskich a Galatiskich, 1703 Psalmy a skónčnje w lěće 1706 cyły Nowy zakon. Ze swójeje iniciatiwy steji wysoko kubłana zemjanka na započatku serbskeho pismowstwa. Jeje angažement bě druhim zemjanam přikład, so tehorunja za Serbow zasadžować. Tak wjedžeše jeje wnučk Nikolaus

Henriette Catharina von Gersdorf

Repro Serbski Institut

Ludwig von Zinzendorf, založičel Ochranowa, swoje dźěło bjezposrědnje na jeje skutkowanje wróćo. Wosebje pak móht hrabja Friedrich Caspar von Gersdorf jako jeje naslědnik ličić, wón podpěraše šćedriwe čisć serbskich knihow a nastorči wšelake kubłanske iniciatiwy na dobro Serbow.

Program w Serbskim institucie 7. měrcja započinje so w 14 hodź. Mjez druhim poskićeja so tež antikwariske knihi, originalne serbske nowiny z 1950-/1960tych lět, kaž tež kofej a tykanc.

Serbski institut / Lubina Malinkowa

Serbski Institut:

telefon: 03591/4972-0

mejla: si@serbski-institut.de

Nalětnje spěwanje w Budyšinje

Wutrobnje přeprasy Consonare St. Petri džěci a dorosćenych na nalětnje spěwanje, dnja 28. měrcy w 15 hodź do zahradnistwa Steglich, Tašbark 4, w Budyšinje. Při slónčnym wjedrje chcemy sej wonka, hewak w rostlinarni, wjesole nalětnje spěwy, tež w serbskej rěči, zaspěwać a so na bołmončku přihotować. Zastup je darmotny. Dary za zběrku kamelijow su witane.

Evelyn Fiebiger

Přednošk „Ochranow a Serbja“

Towarstwo Šwjelowa bróžen we Wochozach přepróšuje na přednošk dr. Lubiny Malinkoweje „Ochranow a Serbja. Přednošk z Wochožanskej perspektiwu“.

Zarjadowanje wotměje so sobotu 28. měrcy w 18 hodźin w tamnišej Šwjelowej bróžni. Přednošk budže w němskej rěči a je džěl rjadu „Sorabistika po puću“ składnostnje 75-lětneho jubileja Serbskeho instituta. Zastup je darmotny.

Lubina Malinkowa

Nowe hłosy pola „Słowa k dnjej“

Jadwiga Malinkowa je 30. januara w Serbskim rozhłosu džěłarničku wo „Słowje k dnjej“ přewjedła. Pječ nowych zajimcow je so přizjewilo. Na spočatku pokaza za mołwity redaktor Handrij Špitank rumnosće Serbskeho rozhłosa a rozkładowaše, kak so „Słowo k dnjej“ nahrawa. Kito Malink je so hnydom w praksy wuspytał a přeni přinošk přečitał. Z praktiskimi přikłada-

mi wujasni Jadwiga Malinkowa wobdžělnikam wšitko wokolo „Słowa k dnjej“. Tak nawuknychu, kak temu namakaja a na čo maja džiwać, hdyž přinošk pisaja a nahrawa. Nětko su derje přihotowani na nowy nadawk. Wutrobný džak na tutym městnje hišće raz Serbskemu rozhłosej, kiž je džěłarničku tak derje podpěrał.

Katja Meyerowa

Foto: Katja Meyerowa

Čitarjo doporuča

W nowej rubrice „Čitarjo doporuča“ móžeće wy, lubi čitarjo, rady křesćanske medije předstajić. Kotra kniha, cejdeyka abo kotry podcast su was w poslednim času wosebje zaběrali, tak zo dyrbjeli družu tež wo tym zhonić? Napisajće mejlku na Redakcija@PomhajBoh.de a wopisujće skrótku, čehodla knihu, cejdeyku abo podcast doporučiće.

Sebastian Rochlitzer a Ulfie

Na prašenje, kotre medije móhli starši w křesćanskim kubłanju swoich džěci wužiwać, bě moja wotmołwa spěšnje jasna: Sebastian Rochlitzer a Ulfie.

Sebastian Rochlitzer pochadza z rjanych Rudnych horin a bě za čas swojeho studija nawuknył z brjuchom rěčeć. Tutu techniku wužiwa džensa w swoich programach. Wosebje wobwliwowało je jeho při tym přebywanje na Filipinach, hdžež skutkowaše jako dobrowólny pomocnik za chore džěci w nadawku organizacije Helping Hands Ministries.

Započat bě swoje džěto z programom „Jezus, jenož wón“ w lěće 2015. Z tutym spyta swojemu publikumej na džěćace wašnje wědu wo bibliji a wo skutkowanju Jezusa sposrědkować. Při tym jeho módro-

Foto: Max Bollow

barbny přećel Ulfie swěrnje podpěruje, kotremuž Sebastian Rochlitzer swój hłós počči. Ulfie bě so rjaneho dnja z jejka wulahnył a je z teho časa sobuwobydler Sebastiana Rochlitzera. „Normalny“ sobuwobydler Ulfie wšak njeje, zežiwi so na příklad mjez druhim ze starych, znajmjeńša tři dny trjebanych nohajcow ...

Figura Ulfie wužiwa, zhromadnje ze svojim čłowjeskim wunamakarjom, tak mjenowanu „Ufafamaschi“ (skr. za „Ulfies fantastische Fantasiemaschine“). Hdyž položat knihu do mašiny, zamóžetaj do wotpowědneje stawiznički abo doby pućować. Mjeztym pobyštaj Ulfie a Sebastian Rochlitzer hižo w času Jezusoweho narodženja (pomhaštaj tam zadwělowanemu Józefej přikrywy za Mariju wobstarać) abo

pola wunamakarja přenjeje lokomotiwy. Tema najaktualnišeje słuchohry wo „Ulfieju“ stej přěnja hodowna hra a Franciskus z Assissija.

W swoich programach na jewišću kaž tež na cejdejkach zwjazuje Sebastian Rochlitzer spěwy wo Bohu a wo bibliskich stawiznach ze wujasnjujacych a žortnymi dialogami ze svojim přećelom Ulfiejom. Ze spěwami, kotrež spěšnje puć do wjetšich a mjeńšich wuchow namakaja, su wšitcy přepróšeni sobu spěwać a rejować. Sebastian Rochlitzer zamóže při tym tež hłuboko sahace mysle wo Bohu sposrědkować, bjez teho zo bychu tute džěci přezadali.

Ulfie a Sebastian Rochlitzer staj tuchwilu w nadawku Lutherskeje załožby po puću a wustupujetaj mjez tym po cyłej Němskej. Štyri hudźbne alby a sydom słuchohrow je mjeztym wozjewjenych. Přichodna słuchohra je hižo planowana.

Našej swójbje běchu žorty a spěwy Ulfieja přez dlěši čas wobľubowani přewođerjo a rjana skladnosć so na zabawne wašnje z křesćanskej wěru zaběrać. Hačrunjež naju džěsci pomału Ulfiejowym žortam a spěwam wuroscetaj, wostawaja rjane dopomnjenki na wopyty jeho programow (a wězo na wupłokane nohajcy, kotrež sobu mějachmy). Pod: www.sebastian-rochlitzer.com namakaće dalše informacije. Tam móžeće tež cejdeyki skazać.

*Klawdija Bałcarjowa
zeserbščił Měrcin Bałcar*

Powěsće

Budyšin. W srjedźišću „Klasiki w zymje“, kotraž wotmě so wot 23. do 25. januara w Serbskim muzeju, stejachu nazhonjenja po puću wot stareje do nowjeje domizny. Nadpismo bě: Wot Brechta k Broadwayjej. Zastupjeni běchu mjez druhim komponisća, kaž Antonín Dvořák, Kurt Weill, Erich Wolfgang Korngold a George Gershwin. Hudźba wěnowaše so pak tež serbskim wupućowarjam 19. lětsotka. Na zakładze basnje „Hdyž budźemy so widzieć“ (1847) wot Jana Kiliana komponowaše Jan Cyž zajimawu twórbu za cello a klawěr. Wona so 25. januara prapředstaji. Narěznje ćeže na puću wupućowarjow. Na koncu pak je slyšeć nadžija a wjeselo nad nowjeje domizny. Komponist bě přitomny a publikum zahorjeny.

Drježdźany. Wot spočatka februara kónča na rozprawa džěloweje skupiny „Cyrkej so měnja“ („Kirche im Wandel“) krajneje cyrkwy Sakskeje předleži. Wuslědk a temy předchadźaceje rozprawy so konkretizowachu a doporučenja so formulowachu. Při tym so, wotwidžane wot mała změnow, dale na bywšim kursu kruće dźerži, hlej PB 02/2026. Peticija „Cyrkej wot deleka město centralizacije – žana přechwatna strukturna reforma!“ je mjeztym něhdze 2 000 podpismow nahromadžiła. Wona zasady so za pytanje zmyslapoľneho rozrisanja, kotraž na přnim městnje potřebsosće a perspektiwy nětčišich wosadow do fokusa staji. Pod www.openpetition.de/kvu hodži so peticija podpisać.

Budyšin. Wuběrk Zwjazkoweho předsydstwa Domowiny za „Dom Měrcina Nowaka-Njechorńskeho“ je 4. februara w Serbskim domje wuradźował. Tema zetkanja bě wužiwanje ležownosće w přichodze a wotpowědna koncepcija. Čłonki a čłonjo wuběrka su sej přezjedni, zo ma so dom jako muzej sławného serbskeho wuměłca

a tehórunga jako městnosć za schadźowanje Serbow w narańšim regionje wužiwać. We wuběrku je so tež wo móžnych zarjadowanjach rěčalo, kaž koncertow, džěłarničkow, přednoškow abo tež filmowych wječorkow. Trjeba za to pak budu wšelakore techniske inwesticije a naprawy, kotraž so tuchwilu pruwuja. W běhu wuwica koncepta jako muzej budu wosebje fachowcy prašani. Za nimi wuběrk tuchwilu hišće pyta a je za podpěru na tutym polu dźakowny. Wokomiknje so dom dla saněrowanja wopytać njemóže. Přistupne je pak digitalne wodženje pod: <https://360-mercin-nowak-domowina.lucija.ch>.

Dary

W januarje je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 150 eurow, 45 eurow a 35 eurow a za Pomhaj Bóh 150 eurow, 55 eurow, dwójce 50 eurow a 5 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před sto lěty, 31. měrc 1926, zemřě ludowy basnik **Jan Hajnca** na wuměnk w Wjelečinje. Narodžił bě so 1852 na žiwosći w Njeswaćidle, kiž ma džensa adresu Budyska dróha 17. Po wuchodženju šule nawukny młynkarstwo a džělaše po tym na wšelakich městnach we Łužicy kaž tež wokoło Drježdźan a Lipska. W młodych lětach bě nadžijepoľny serbski ludowy basnik, pozbudźowany wot mištra ludoweho basnistwa Pětra Mlónka a spěchowany wot redaktora Jana Arnošta Smolerja. W lětach wot 1876 do 1883 wozjewješe swoje basnje w Serbskich Nowinach a Misioniskim Posole, po tym wón womjelkny. 1883 zasydli so jako klamar w Korzymju, hdzež jeho dom na Žitawskej dróze 11 džensa hišće nadeńdžeš. 1919 poda so na wuměnk a přesydli so k džowce do Wjelečina. Tam jeho serbski kulturny stawiznar Ota Wićaz znowa wotkry, jeho do dalšeho tworjenja pozbudźowaše a 1925 zběrku jeho basnjow wuda. Najznačiša twórbka Jana Hajncy je hišće džensa wobľubowany spěw „Maćernu rěč lubuju“. Jeho row na kěrcho wje we Wjelečinje je dawno zrunany.

Trudla Malinkowa

Přeprašujemy

01.03. Reminiscere

- 10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 12.30 nabóžnina w serbskem rozhłosu RBB (lektor Pittkunings)

03.03. wutora

- 19.30 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni

08.03. Oculi

- 12.30 nabóžnina w serbskem rozhłosu RBB (farařka Köhlerowa)

11.03. srjedu

- 19.00 dwurěčna wječorna nutrnosť pola Holderec swójby (Při Młynskej hrjebi 6) w Rakecach

15.03. Laetare

- 08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. n. w. Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)
- 12.30 nabóžnina w serbskem rozhłosu RBB (lektor Leipner)

16.03. póněžela

- 15.00 zmakanje žěloweje kupki Serbska namša + pósejženje předsedařstwa STSRC w Chmjelowje, gromaže z nadawk mějucej EKBO za Serbow, farařku Malinkowju

17.03. wutora

- 18.00 debjenje jutrownych jejekow w Hoždiju na kantoraće

22.03. Judica

- 12.30 nabóžnina w serbskem rozhłosu RBB (Ch. Piniekowa)

26.03. štwórtk

- 15.00 džěcaca cyrkwy w Rakecach (debjenje jutrownych jejekow)

28.03. sobota

- 19.00 „Swjatok“ w Rakecach

29.03. Palmarum

- 10.00 dwurěčne kemše w Rakecach
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Rummel)
- 12.30 nabóžnina w serbskem rozhłosu RBB (predikant Hermaš)

03.04. čichi pjatk

- 12.30 nabóžnina w serbskem rozhłosu RBB (lektorka Norberg)
- 14.30 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink) z kemšemi za džěci (Leňka Meyerec)

05.04. jatšowna noc

- jatšowne spiwanje na dolnoserb-skich jsach

05.04. jutrowna njeđzela

- 05.00 jutrowne spěwanje w Rownom a Slepom
- 06.00 jutrowne spěwanje we Wuježku na Pawliček dworje
- 07.00 jutrowna nutrnosť na Rownjanskim kěrchowje
- 10.00 dwurěčne kemše w Rakecach (farar Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Haenchen)
- 12.30 nabóžnina w serbskem rozhłosu RBB (predikant Hermaš)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarrweg 6, 02633 Hodžij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Katja Meyerowa, Ossenkampstiege 53, 48163 Münster (tel. 0251 7775977, e-mail: Redakcija@PomhajBoh.de)

Čiśc: Čiścernja Schütz, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Budyšin

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiřažki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkoweho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.
Lětny abonement plać 15 eurow.